

HAYAT BİR İMTİHANDIR

Mustafa KAHRAMAN

I- Konunun Plânı

A- İmtihan Kavramı

- 1- İmtihan nedir?
- 2- İnsanın yaratılış gayesi nedir?

B- Hayatın bir İmtihandan İbaret Olduğu

- 1- Hayatın anlamı nedir?
- 2- Dünya hayatı bir imtihandan ibarettir.
- 3- Kişinin dünya hayatındaki imtahanlar için çaba harcadığı gibi ahiretteki asıl imtihan için de çaba harcamasının gerekliliği
- 4- Dünya hayatı geçici, Ahiret hayatı kalıcıdır.
- 5- İnsanlar hayatın bir imtihan olduğunun farkında olarak mı hayatlarını sürdürmektedirler yoksa hiç imtihan olmayacaklarmış gibi mi hayatlarını sürdürmektedirler?
- 6- İnsanlar hayatın bir imtihan olduğunun bilincinde ise neler yapması gerekmektedir?
- 7- Dünya ve Ahiret dengesini kurabilmenin önemi
- 8- Konu ile ilgili ayetler
- 9- Konu ile ilgili hadisler

C- Hayatın bir imtihandan ibaret olduğunu bilerek hayatını yönlendirenlerden oluşan toplumlar huzurlu ve mutlu toplumlar olur.

II- Konunun Açılımı ve İşlenişi

Konuya imtihan kavramının ne olduğu açıklanarak başlanır. Daha sonra insanın yaratılış gayesi, hayatın anlamı, dünya hayatının bir imtihandan ibaret olduğu, kişinin dünya hayatındaki küçük bir kısım imtahanlar için büyük çaba harcadığı gibi, asıl imtihanın yapılacağı ahiret hayatı içinde çaba harcamasının gerekliliği, dünya hayatının geçici, ahiret hayatının ise kalıcı olduğu üzerinde durulur. Akabinde İnsanın kendisinin hayatını sürdürürken hayatın bir imtihandan ibaret olduğunun farkında olup olmadığını sorgulanır. Eğer kişi hayatın bir imtihan olduğunun bilincinde ise neler yapması gerektiği izah edilir. En sonunda Dünya ve

Ahiret dengesini kurabilmenin önemi ve hayatın bir imtihandan ibaret olduğunu bilerek hayatını yönlendirenlerden oluşan toplumların huzurlu ve mutlu toplumlar olduğu izah edilerek vaaz bitirilir.

III- Konunun Özet Sunumu

Denemek, tecrübe etmek, sınamak anlamlarına gelen imtihan; İslâmî bir terim olarak; Cenab-ı Hakk'ın insanları dünya yaşamında hayır ve şerle imtihan ederek, sabır ve teslimiyet gösterenleri ahirette mükâfatlandırması, isyan edenleri ise cezalandırması demektir.

Allâhü Teâlâ, insanoğlunu yeryüzünde bir imtihan devresi geçirmek üzere yaratmıştır. Temelde insan ve cinlerin yaratılması Allah'ı bilmeleri ve O'na kulluk etmeleri içindir (Zâriyât, 51/56). İnsanı, diğer varlıklardan ayıran ve bu büyük imtihana ehil kılan; akıl, irade ve sorumluluk bilincine sahip olmasıdır. Seçkin bir varlık olarak yaratılan insan, peygamberler ve kitaplarla uyarılmış, (İsra, 15) insan boş yere yaratılmamıştır. (Mü'minûn, 115) İnsan, böyle bir imtihana muhatap olabilmek için gerekli olan sorumluluk ve emanet bilincine sahiptir. Bu emanet göklere, yere ve dağlara sunulmuş ama insan bu emaneti kabul etmiştir. (Ahzab, 33/72)

Müslümanlar zaman zaman şu üç soruyu kendi kendilerine sorup, bu sorulara cevap vermeleri gerekmektedir. Nerden geldik? Ne için varız? Nereye gideceğiz? Bu soruların cevaplarına gelince; Allah'tan geldik, imtihan için varız ve tekrar Allah'a gideceğiz. (Bakara, 2/156)

Allah Teala Mülk suresi ikinci ayeti kerimesinde “sizden hanginizin daha güzel amel yapacağını sınamak için ölümü ve hayatı yaratan O’dur” buyurmakla bu dünya hayatının bir imtihandan ibaret olduğunu beyan etmektedir. İnsanoğlu maişet ve geçimleri için geçici olan bu dünyadaki bir sınav için bazen geceler boyu uyku uyuyamamaktadır. Dinimize göre insana düşen görev dünyayı ve dünyadaki nimetleri terk edip, sadece ahiret için çalışmak değil, her ikisini dengede tutarak kişinin hem dünyasını, hem de ahiretini kurtarabilmesi, dünyaya verdiği önem kadar ahiretine de önem vermesidir. Çünkü dünya hayatı geçici, ahiret hayatı ise kalıcıdır. (A’la, 87/16-17) Ama İnsanlar bazen hayatın karmaşasına dalarak bu dünyanın sadece bir imtihandan ibaret olduğunu unutarak asıl olanın bu dünya olduğu duygusu ile hareket etmekte ve hayatlarını bu minval üzere idame ettirmektedirler.

Hayatın bir imtihan olduğuna inanan müslümanların yaşadığı süreçte imtihan aşamalarında başarılı ya da başarısız olmaları inandıkları değerler sistemine bağlılıkları ile alakalı bir olaydır. Allah Kitab’ında imtihanın

temel kurallarını belirlemiş, inananların bunlara uymasını tavsiye etmiştir. Kur'an-ı Kerim inananların mutlaka sınanacaklarını, sılandıktan sonra ortaya çıkan sonuca göre konumlarının belirleneceğini belirtir. Her sınamada kazanmak ve kaybetmek gibi iki sonuç vardır. Kur'an-ı Kerim dünyadaki kazanç ve kaybın asıl olmadığını, asıl olanın ahiret yurdundaki kazancın olduğunu belirtir. Bununla birlikte dinimiz dünyadan el etek çekmeyi uygun görmemiş müslümanın ahiret için çalışırken dünyadaki nasibini de unutmamasını emretmektedir (Kasas 77) Müslüman dünya ve ahiret dengesini kurabilen kişi olabilmelidir.

Şayet kişi, şu geçici dünya hayatını nefsin bitmez tükenmez gayri meşru istekleri peşinde koşarak, şeytana ve onun arkadaşlarına boyun eğerek geçirir ise, ahiret hayatında çeşit çeşit sıkıntılara, çeşit çeşit azaplara duçar olur, hüsrana uğrayanlardan olur. İnsanlar hem bela ve musibetlerle hem de mal ve zenginlikle imtihan edilmektedir. İşte hakiki kulluk bu imtihanlarda muvaffak olmaktan geçmektedir.

Bela ve musibetlerinde birer imtihan olduğunu bilerek büyük bir sabır ve tahammül gösterirse, her şey Rabbimizin takdiri ile oluyor diyerek razı olmak, isyan etmemek, nimetlerle imtihan olduğu zaman da, şımarmadan, küfranı nimet yapmadan, imkanları masiyete vesile kılmadan, Allah Teala'nın lütfettiği nimetleri Allah yolunda harcamak temel hedef olmalıdır. Allah insanların İmtihan olunmadan kolayca bırakılmayacağını, önceki ümmetlerin de imtihan edildiğini beyan etmektedir. (Ankebut/1-5) Hz. Adem (as) den zamanımıza kadar, başta Peygamberler olmak üzere, sadık, salih, muttaki insanlar çeşit çeşit bela ve musibetlere duçar olmuşlardır .

Belli bölümlerden oluşan insanoğlunun hayat yolculuğu ilk durak olan dünya yaşantısını Allah Teala'nın istediği şekilde bir kulluk yaparak geçirirse, ahiret aleminde nice nimetlere, nice mutluluklara ulaşır. Çünkü Kur'an-ı Kerim iman edenlerin mutlaka ama mutlaka sınanacağını belirtir. Bundan kaçış yoktur. Bu hakikat karşısında bizim yapacağımız imtihanı kazanma gayretidir. Zaten önemli olan da sınanma ile karşılaşınca inananların ortaya koyacağı tavidir. Herkes kendi seçiminden sorumludur. Her insanın ebedi hayatı, kendi amelleriyle şekillenir. (Necm, 39)

Sonuç olarak Müslümanlar dünya hayatının bir imtihandan ibaret olduğu bilincine varıp hayatlarını ona göre düzenlemelidir. Çünkü şu uzun gibi görünen altmış yetmiş yıllık hayat ahiret hayatının yanında bir gün ya da bir günün yarısı gibidir.

IV- Konu İşlenirken Başvurulabilecek Bazı Ayetler

تَبَارَكَ الَّذِي بِيَدِهِ الْمُلْكُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ الَّذِي خَلَقَ الْمَوْتَ وَالْحَيَاةَ لِيَبْلُوَكُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا وَهُوَ الْعَزِيزُ الْغَفُورُ

“Hükümlerlik elinde olan Allah, yücedir. O, her şeye hakkıyla gücü yetendir. O, hanginizin daha güzel amel yapacağını sınamak için ölümü ve hayatı yaratandır. O, mutlak güç sahibidir, çok bağışlayandır.”¹

Konu işlenirken şu ayetlere müracaat edilebilir. Hud, 11 /7; Mü’minun, 23/115; Münafikun, 63/9; Teğabün, 64/15; Ankebut, 29/ 2-3; İnsan, 76/ 2-3; Bakara, 2/155, 124; Kasas, 28/77; Kehf, 18/8 ; Ali-İmran, 3/186; A’la, 87/16-17; Muhammed, 47/31.

V- Konu İşlenirken Başvurulabilecek Bazı Hadisler

عَنْ صُهَيْبٍ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص " عَجَبًا لِأَمْرِ الْمُؤْمِنِ إِنَّ أَمْرَهُ كُلَّهُ خَيْرٌ وَلَيْسَ ذَاكَ لِأَحَدٍ إِلَّا لِلْمُؤْمِنِ ۚ إِنَّ أَصَابَتْهُ سَرَّاءٌ شَكَرَ فَكَانَ خَيْرًا لَهُ وَإِنْ أَصَابَتْهُ ضَرَاءٌ صَبَرَ فَكَانَ خَيْرًا لَهُ " .

Ebû Yahyâ Suheyb İbni Sinân (ra)dan rivâyet edildiğine göre Resûlullah (sav) şöyle buyurdu: “Mü’minin durumu gıpta ve hayranlığa değer. Çünkü her hâli kendisi için bir hayır sebebidir. Böylesi bir özellik sadece mü’minde vardır: Sevinecek olsa, şükreder; bu onun için hayır olur. Başına bir belâ gelecek olsa, sabreder; bu da onun için hayır olur.”²

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، يَقُولُ لِمَرْأَةٍ مِنْ أَهْلِ تَعْرِيفٍ فُلَانَةٌ قَالَتْ نَعَمْ. قَالَ فَإِنَّ النَّبِيَّ ص مَرَّ بِهَا وَهِيَ تَبْكِي عِنْدَ قَبْرِ فَقَالَ " اتَّقِي اللَّهَ وَاصْبِرِي ". فَقَالَتْ إِلَيْكَ عَنِّي، فَإِنَّكَ خَلَوُ مِنْ مُصِيبَتِي. قَالَ فَجَاوَزَهَا وَمَضَى فَمَرَّ بِهَا رَجُلٌ فَقَالَ مَا قَالَ لَكَ رَسُولُ اللَّهِ ص. قَالَتْ مَا عَرَفْتُهُ قَالَ إِنَّهُ لَرَسُولُ اللَّهِ ص قَالَ فَجَاءَتْ إِلَى بَابِهِ فَلَمْ يَجِدْ عَلَيْهِ بَوَابًا فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللَّهِ وَاللَّهِ مَا عَرَفْتُكَ. فَقَالَ النَّبِيُّ ص " إِنَّ الصَّبْرَ عِنْدَ أَوَّلِ صَدْمَةٍ " .

Enes İbni Mâlik (ra) den rivâyet edildiğine göre Nebî (sav) (çocuğunun) mezarı başında (bağıra–çağıra) ağlayan bir kadının yanından geçti. Ona:– “Allah’dan kork ve sabret!” buyurdu. Kadın: – Çek git başımdan; zira benim başıma gelen felâket, senin başına gelmemiştir, dedi.

1 Mülk, 67/1-2.

2 Müslim, Zühd 64. (III, 2295)

Kadın Hz. Peygamber'i tanıyamamıştı. Kendisine, onun Peygamber (sav) olduğunu söylediler. Bunu duyar duymaz Peygamber (sav)'in kapısına koştu, orada kapıcılar yoktu. (Özür beyân etmek üzere Hz. Peygamber'e):– Sizi tanıyamadım, dedi. Peygamber (sav) de:– “Sabır dediğin, felâketle karşılaştığın ilk anda dayanmaktır” buyurdu.³

عَنْ عَائِشَةَ عَنِ النَّبِيِّ ص قَالَ " رَكْعَتَا الْفَجْرِ مِنَ الدُّنْيَا خَيْرٌ وَمَا فِيهَا " .

Hız. Aişe (ra) den: Peygamber şöyle buyurdu: İki rekât sabah namazı dünya ve içindekilerin hepsinden daha hayırlıdır.⁴

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ص قَالَ قَلْبُ الشَّيْخِ شَابٌّ عَلَى حُبِّ اثْنَتَيْنِ طُولِ الْحَيَاةِ وَحُبِّ الْمَالِ

Ebu Hüreyre (ra) den: Peygamber (sav) şöyle buyurdu: Yaşlı kimsenin kalbi iki şeyi sevmeye hususunda daima gençtir. Uzun hayat temennisi ve mal sevgisi.⁵

عَنْ أَنَسٍ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص " يَهْرَمُ ابْنُ آدَمَ وَتَشَبُّ مِنْهُ اثْنَتَانِ الْحِرْصُ عَلَى الْمَالِ وَالْحِرْصُ عَلَى الْعُمُرِ " .

Enes (ra) den: Peygamber (sav) şöyle buyurdu: Ademoğlu ihtiyarlayıp çöker . Fakat kendinden iki şey gençleşir: Mal üzerine hırs, ömür üzerine hırs.⁶

عَنْ أَنَسٍ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص " لَوْ كَانَ لِابْنِ آدَمَ وَادِيَانِ مِنْ مَالٍ لَا يَبْتَغَى وَادِيًا ثَالِثًا وَلَا يَمْلَأُ جَوْفَ ابْنِ آدَمَ إِلَّا التُّرَابُ وَيَتُوبُ اللَّهُ عَلَى مَنْ تَابَ " .

Enes (ra) den: Peygamber (sav) şöyle buyurdu: Adem oğlunun iki vadi dolusu malı olsa, üçüncü vadiyi de ister. Adem oğlunun iç boşluğunu (ihtiraslı gönlünü) topraktan başka bir şey doldurmaz. Şu kadar ki (ihtirastan) tevbe eden kimsenin tevbesini Allah Kabul eder.⁷

عَنْ أَنَسٍ بْنِ مَالِكٍ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ص أَنَّهُ قَالَ " لَوْ كَانَ لِابْنِ آدَمَ وَادٍ مِنْ ذَهَبٍ أَحَبَّ أَنْ لَهُ وَادِيًا آخَرَ وَلَنْ يَمْلَأَ فَاهُ إِلَّا التُّرَابُ وَاللَّهُ يَتُوبُ عَلَى مَنْ تَابَ " .

Enes (ra) den: Peygamber (sav) şöyle buyurdu: Adem oğlunun bir vadi dolusu altını olsa, kendisinin diğer bir vadisi daha olmasını ister.

3 Buhârî, Ahkâm 11. (VIII, 108)

4 Müslim, Salâtü'l-Müsafirîn, 96. (I, 501)

5 Müslim, Zekat, 114, (I, 724)

6 Müslim, Zekat, 115, (I, 724)

7 Müslim, Zekat, 116, (I, 725)

Onun ağzını topraktan başka bir şey doldurmaz. Allah (ihtirastan) tevbe eden kimsenin tevbesini kabul eder.⁸

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص " لَيْسَ الْغِنَى عَنْ كَثْرَةِ الْعَرَضِ وَلَكِنَّ الْغِنَى غِنَى النَّفْسِ

Ebu Hüreyre (ra) den: Peygamber (sav) şöyle buyurdu: Zenginlik mal çokluğundan değildir. Ancak gerçek zenginlik gönül ve nefis zenginliğindendir.⁹

VI- Yararlanılabilecek Bazı Kaynaklar

1- Ahiret İnancı, Doç. Dr. Cemal Ağırman. Diy. Aylık Dergi, Eylül, 2003.

2- Kendi kendimizi ve ailemizi cezadan koruma görevi. Doç. Dr. İsmail Karagöz, Diyanet Aylık Dergi, Aralık, 2002.

3- Kötü iş yapan cezasını, İyi İş Yapan Mükafatını görür. Doç. Dr. İsmail Karagöz, Diyanet Aylık Dergi, Temmuz, 2002.

4- Hesaba Çekileceğimizin Bilincinde Olmak. Doç, Dr, İsmail Karagöz, Diyanet Aylık Dergi, Haziran, 2003.

5- DİA Ahiret maddesi ve DİA Dünya maddesi

8 Müslim, Zekat, 117, (I,725)

9 Müslim, Zekat, 120, (I,726).